නාම රූප (සිත හා කය) - සත්වයාගේ උත්පත්තිය හා පැවැත්ම

පටිච්ච සමුප්පාදය ඇසුරෙන් කෙරෙන විමසුමක්

කළණ දිසානායක

සංසාරය හෙවත් සංසාර චක්‍රය පිලිබඳ ධර්මානුකුල විස්තරයක් පටිච්ච සමුප්පාද දේශනා තුලින් බුදුන් ලොවට වදාළ සේක. දුක ඇතිවීමට ප්‍රධාන හේතුව ඉපදීම වන අතර ඉපදෙන සත්වයා ජාති, ජරා, මරණ ආදී බොහෝ දුක් කන්දරාවකට බඳුන් වේ. චතුරාර්ය සත්‍ය දේශනාවේ දුක ඇතිවීමේ හේතුව වශයෙන් දක්වන්නේද මෙම ධර්මතාවයයි.
ඉපදෙන සත්වයා පින් පවු, කුසල් අකුසල් කරයි. තන්හා සිතුවිලි ඇතිකර ගනී. ඒ තුලින් කාර්ම රැස් කර භව ගමන හෙවත් සංසාරය දික් කර ගනී. පටිච්ච සමුප්පාදය මේ පිලිබඳ ධර්මානුකුල දැනුම/අවබෝධය ලබා දේ.
එම අවබෝධය තන්හාව දුරු කිරීම තුලින් ලෝකෝත්තර මාර්ගයට හෙවත් සසර දුරු කර ගැනීමට අවස්ථාව සලසා දේ.
සත්වයාගේ උත්පත්තිය හෙවත් නාම රූප ධර්මයන්ගේ හට ගැනීම පිලිබඳ විමසීමක් මේ ලිපිය තුලින් සිදු කෙරේ.

- **අවිද්‍යා හේතුවෙන් සංඛාර ඇති වේ.**
- **සංඛාර හේතුවෙන් විඥාන ඇති වේ.**
- **විඤ්ඤාණ හේතුවෙන් නාම රූප ඇති වේ.**

අවිද්‍යා - විශ්වයේ පවතින ස්වභාවය අනිත්‍ය (සියල්ල සෑම මොහොතකදීම ඉපිද, ජරාවට පත්ව අභාවයට පත්වන බව), අනාත්ම (සියල්ල වසඟයේ නොපවතින බව) හා දුක්ඛ (අනිත්‍ය වූ අනාත්ම වූ ස්වභාවය හේතුවෙන් නිරන්තර කායික හා මානසික වේදනා ඇතිවන බව) වූ දහමට අනුකුලව පවතී.
සංඛාර - අවිද්‍යාව හේතුවෙන් සත්වය පින් කරයි (පුන්‍යාභිසංඛාර), පව් කරයි (අපුන්‍යාභිසංඛාර), ධ්‍යාන සිත් වඩයි (අනෙංජාභිසංඛාර). මේ හේතුවෙන් සත්වයා නිරන්තරව තණ්හාව දියුණු කරයි, කාර්ම රැස් කරයි.
විඤ්ඤාණ - සංඛාර රැස් කිරීම හේතුවෙන් භාවයහි පැවැත්ම සඳහා විඥානයේ ක්‍රියාකාරිත්වය ඇතිවේ. රැස් කරන ලද සංස්ඛාර ආශ්‍රව වශයෙන් විඥානය හා නිශ්‍රව (සම්බන්දව හා ඇසුරුව) පවතී. කාම ආශ්‍රව, භාව ආශ්‍රව, අවිද්‍යා ආශ්‍රව හා දිට්ඨි ආශ්‍රව වශයෙන් ඒවා හතර ආකාර වේ. විඥාන තනිව නොපවතී. එය පැවතීම සඳහා නිවහනක් අවශ්‍ය වේ. මේ හේතුවෙන් විඥාන නාම රූප ඇසුරු ඇතිව පවතී.

නාම රූප (සිත හා කය) හෝ පංච උපාදානස්කන්ධ තව දුරටත් පහත වඩා විස්තර කර ඇත.. සත්වයන්ගේ උත්පත්තිය හා පැවත්ම පිලිබඳ දැනුමක් ලබාගැනීම සඳහා නාම රූප පිලිබඳ මනා අවබෝධයක් ලබා ගත යුතුය.

නාම

වේදනා - විඳින ස්වභාවය (සැප, දුක්, උපේක්ෂා)

සංඥා - හඳුනා ගන්නා ස්වභාවය. අවිද්‍යාව නිසා සත්වයා තුල සසර පුරා නිත්‍ය, ඝන, ආත්ම ආදී සංඥා අරමුණු කිරීමට පුරුද්දක් ඇතිව පවතී.

සංඛාර - ලෝභ ,දෝස, මෝහ, අලෝභ, අදෝස, අමෝහ සිතුවිලි ඇසුරෙන් ඇතිවහ චේතනා. මෙම චේතනා කාර්ම රැස් කිරීමට හේතු වේ.

විඤ්ඤාණ - ඇස, කන, නාසය, දිව, කය හා මනස ඇසුරෙන් ඇතිවන සිතුවිලි

විඤ්ඤාණ (සිත) හදවතේ ඇති ලේ ධාතුව ඇසුරුව පවතී. මෙය භවාංග සිත හෝ මනෝද්වරය ලෙසද හඳුන්වයි. ඇස, කන ආදියෙන් අරමුණු නොගන්නා අවස්ථාවේදී හදවතේ පවතින සිත භවාංග සිත ලෙසද, ඇසෙන් අරමුණක් (බැලීම) ගන්න විටදී ඇසේ හටගන්නා සිත චක්ඛු විඤ්ඤාණය ලෙසද හඳුන්වයි. මෙලෙස ඉතිරි ඉන්ද්‍රිය පහෙන් අරමුණු ගන්නා විටදී ඊට අනුරූපව ඇතිවන සිත් සෝත විඤ්ඤාණ ආදි ලෙස හඳුන්වයි. භවය නිමකර මරණයට පත්වන සිතට චුති චිත්තය ලෙසද, ඊළඟ භාවයදී මුලින්ම හටගන්නා සිතට ප්‍රතිසන්ධි චිත්තය ලෙසද හඳුන්වයි. ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයට පසුව ඊළඟ චිත්තක්ෂන්යේ ඇතිවන සිත් ප්‍රවෘති විඤ්ඤාණය ලෙස හඳුන්වයි. මෙම සිත් ඇතිවීම කර්ම, චිත්ත හා ධම්ම නියාමයන්ට අනුකූලව සිදු වේ.

රූප

පහත සඳහන් රූප දහඅට සිතුවිලි හා කර්මය මගින් පාලනය වේ (නිෂ්පන්න රූප)
MATTER CONDITIONED BY MIND AND KAMMA

මහා භූත රූප (GREAT ESSENTIALS)
1. පඨවි - තද, රළු. සුමට දැනෙන ස්වභාව
2. ආපෝ - ඇලෙන , එකතු කරන ස්වභාවය
3. තේජෝ - උණුසුම හෝ සිසිලස දැනෙන ස්වභාවය
4. වායෝ - පුම්බන, හකුලන තල්ලු කරන ස්වභාවය

උපාදාය රූප (DERAVATIVES)
මහා භූත රූප මූලිකව තවත් අප්‍රධාන රූප (උපාදාය රූප) විසි හතරක් වේ.

ප්‍රසාදා රූප (SENSITIVE PARTS OF FIVE ORGANS) - සිත හට ගන්නා ස්ථාන
5. චක්ඛු ප්‍රසාදය - අක්ෂි ගෝලය තුල පිහිට ඇත
6. සෝත ප්‍රසාදය - කන තුල පිහිට ඇත
7. ඝාන ප්‍රසාදය - නහය තුල පිහිට ඇත
8. ජිව්හා ප්‍රසාදය - දිව මත පිහිට ඇත
9. කාය ප්‍රසාදය - කය මත පිහිටා ඇත (කෙස්, ලොම්, නිය හැර).

ගෝචර රූප (SENSE FIELDS) - ඉන්ද්‍රියයන්ට විෂය වන රූප
10. වර්ණ
11. ශබ්ද
12. ගන්ධ
13. රස
ස්පර්ශ හෙවත් පොට්ටබ්බ රූප පඨවි, තේජෝ, වායෝ රූප තුළ ඇතුලත්ව ඇත.

<u>සටහන:</u>

- **නාම රූප හේතුවෙන් සලායතන ඇති වේ.**
- **සලායතන හේතුවෙන් ඵස්ස ඇති වේ.**
- **ඵස්ස හේතුවෙන් වේදනා ඇති වේ.**

පංච ඉන්ද්‍රියයන් හෙවත් ප්‍රසාද රූප (ඇස, කන, නාසය,දිව කය හා මනස හෙවත් වස්තු ප්‍රසාදය) ඇසුරෙන් අරමුණු ගැනීමට එනම් ක්‍රියාත්මක වීමට ගෝචර රූප (වර්ණ, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ) හා සිතින් ගන්නා අරමුණු උපකාරී වේ. එනම් විඥ්ඥාණය සමග බාහිර රූප (ගෝචර රූප) හා සිතින් ගන්නා අරමුණු සමග අභ්‍යන්තර රූප (ප්‍රසාද රූප) එක්වීමෙන් හෝ ගැටීමෙන් ඵස්ස යන සිත හටගනී. ඵස්සය හේතුවෙන් වේදනා හටගනී. මෙසේ පටිච්ච සමුප්පාද ක්‍රියාවලිය නිරන්තරයෙන් සිදු වේ.

භාව රූප (MATERIAL QUALITIES OF SEX)

14. ස්ත්‍රී
15. පුරුෂ

16. **හෘදය රූප/වස්තු ප්‍රසාදය (SEAT OF MIND)** - භවාංග සිත හදවත තුල ඇති රුධිරය ඇසුරු කරගෙන පවතී. මනෝ විඥානය වස්තු ප්‍රසාදය සමග හට ගනී.
17. **ආහාර රූපය/ (ELEMENT OF NUTRITIVE ESSENCE)** - අනුභව කිරීමෙන්, ගැල්වීමෙන්, ඇඟට විදීමෙන් සිරුරට ලබාදෙන ද්‍රව්‍ය
18. **ජීවිතින්ද්‍රිය හෙවත් ජීවිත රූපය (MATTER OF LIFE/PSYCHIC LIFE)** - කර්මජ රූපයන් පාලනය කරන ඒවායේ පරම්පරාව පවත්වන රූපය

අනිෂ්පන්න රූප දහය (කර්මය මත රැඳා නොපවතී)
MATTER UNCONDITIONED BY KAMMA

19. ආකාශ ධාතුව (ELEMENT OF SPACE OR LIMITING MATERIAL QUALITY)
රූප කලාප අතර පවතින ඒවා වෙන්කරන අවකාශය.

විකාර රූප (CHANGEABILITY QUALITY OF MATERIAL)
20. කායවිඥප්ති රූප (BODILY INTIMATION)
සිතුවිලි මගින් සිරුර තුල ඇති වායෝ ධාතුවේ (චිත්තජ වායුව) ක්‍රියාකාරීත්වය මගින් සිදු කරන විවිධ ක්‍රියා.
21. වචිවිඥප්ති රූප (VOCAL INTIMATION)
චිත්තජ වායුවේ ක්‍රියාකාරීත්වය මගින් වචන මෙහෙයවන ක්‍රියාව තුලින් ඇතිවන ශබ්ද රූප.
22. ලහුතා රූප (FREE AND LIGHTNESS OF BODY) - කයේ සැහැල්ලු බව
23. මුදුතා රූප (SOFTNESS OF BODY) - කයේ මුර්දු, තද නැති බව
24. කම්මඤ්ඤතා (COMFORT AND TOLERANCE OF ACTION OR ADAPTABILITY) - සිරුර මගින් කරන ක්‍රියාවනට ඔරොත්තු දෙන බව

ලක්ඛණ රූප (CHARACTERISTICS OF MATERIAL QUALITIES)

රූපයන්ගේ ස්වභාවිකව පිහිටන ලක්ෂණ

25. උපචය රූප (MATERIAL PRODUCTIVITY) - රූපයන්ගේ හට ගැනීම

26. සන්තති රූප (MATERIAL CONTINUITY) - නැවත නැවත පහල වන රූපයන්ගේ හට ගැනීම

27. ජ□තා රූප (MATERIAL DECAY) - රූපයන්ගේ දිරීම

28. අනිච්චතා රූප (MATERIAL IMPERMANENCE) - රූපයන්ගේ බිඳීම

රූප තනිව නොපවතී. ඒවා කලාප (කාණ්ඩ) වශයෙන් ඉපදී කලාප වශයෙන් පවතී. එම රූප කලාප පිලිබඳ වැඩි විස්තර පහත සඳහන් වේ. උත්පත්තියේදී කර්මානුරූව නාම රූප බිහි වේ. විවිධ සත්ව කොට්ඨාශ විවිධ රූප කලාප සහිතව බිහි වී පවතී.

ශුද්ධාෂ්ටක (PURE OCTAD OR PURE EIGHT FOLD UNIT)

රූප අටක් සහිත රූප කලාප ශුද්ධාෂ්ටක වේ. විශ්වයේ පවතින සියලුම සජීවී හා අජීවී (සිත් ඇති හා සිත් නැති) වස්තූන්ට රූප අටක් සහිත රූප කලාප අනිවාර්යයෙන්ම තිබිය යුතුය. මෙම ශුද්ධාෂ්ටක පාදකව අනිත් රූප කලාප බිහි වේ.

1. පඨවි
2. ආපෝ
3. තේජෝ
4. වායෝ
5. වර්ණ
6. ගන්ධ
7. රස
8. ඕජා (ආහාර)

සත්ව ශරීර තුළ සහ විශ්වය තුල පවතින ද්‍රව්‍යයන් තුළ වැඩි වශයෙන් පවතින්නේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ , වායෝ. වර්ණ, ගන්ධ, රස, ආහාර ආදී විවිධ ස්වභාවයන් සහිත රූප කලාපයන්ය. එම නිසා ලොව විවිධ වේ.

ජීවිත නවක කලාපය (NINE FOLD VITALITY UNIT)

1. පඨවි
2. ආපෝ
3. තේජෝ
4. වායෝ
5. වර්ණ
6. ගන්ධ
7. රස
8. ඕජා (ආහාර)
9. ජීවිත රූපය

ජීවිත නවක කලාපය සහිත රූප කලාප තුල ප්‍රසාද රූප නොපිහිටන නිසා සිත් හට නොගනී. උදාහරණ ලෙස හිස කෙස්, නිය, දත් ආදී රූප කලාප.

රූප දශක කලාප (UNIT OF TEN)

ශුද්ධාෂ්ටක රූප කලාප ජීවිත රූපය සමග සම්බන්ධවීමෙන් ජීවිත නවක කලාපය (nine fold vitality unit) බිහි වන අතර එයට ප්‍රසාද රූප එකතු වීමෙන් රූප දශක කලාප ඇතිවේ. මෙම රූප කලාප ඇසුරෙන් ඇස, කන, නාසය, දිව, කායික යන ඉන්ද්‍රියයන්ගේ සිත හටගැනීමට උවමනා ස්වභාවය, සිත පැවතීමට අවශ්‍ය නිවහන (වස්තු ප්‍රසාදය) හා ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය පිලිබඳ කලලයේ ස්වභාවය (කර්මජ රූප කලාප) එහි පැවැත්ම ඇති කරයි. චක්ඛු ප්‍රසාද රූප නොමැති විට අන්ධ භාවයටද, සෝත ප්‍රසාද රූප නොමැති විට බිහිරි භාවයටද පත්වේ. ප්‍රසාද රූප නොමැති ජීවිත නවක කලාප වල සිත් හට නොගන්න අතර භාව රූපය නොමති නම් ස්ත්‍රි පුරුෂ භාවය පිලිබඳ ප්‍රශ්න ඇති වේ. ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයේ දී රූප දශක කලාප මුලිකව කය රූප කලාප බිහි වේ.

රූප දශක කලාප						
චක්ඛු දශක කලාප	**සෝත දශක කලාප**	**ඝාන දශක කලාප**	**ජිව්හා දශක කලාප**	**කාය දශක කලාප**	**වස්තු දශක කලාප**	**භාව දශක කලාප**
1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා 9. ජීවිත රූපය 10. චක්ඛු ප්‍රසාදය	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා 9. ජීවිත රූපය 10. සෝත ප්‍රසාදය	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා 9. ජීවිත රූපය 10. ඝාන ප්‍රසාදය	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා 9. ජීවිත රූපය 10. ජිව්හා ප්‍රසාදය	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා 9. ජීවිත රූපය 10. කාය ප්‍රසාදය	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා 9. ජීවිත රූපය 10. වස්තු ප්‍රසාදය	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා 9. ජීවිත රූපය 10. භාව රූපය

දශක කලාප පිහිටන ආකා□ය

ඇසෙහි චක්ඛු ප්‍රසාදය සහිත රූප කලාප තුළ චක්ඛු දශක කලාප පිහිටන අතර ඇසෙහි අනෙක් ප්‍රදේශ වල කාය දශක කලාප පිහිටයි. කාය දශක කලාප පාදකව අනෙක් දශක කලාප පිහිටයි. මේ ආකාරයට සෝත, ඝාන, ජිව්හා, වස්තු දශක කලාප පිලිබඳද තේරුම් ගත යුතුය. කෙස්, දත් හා නිය ප්‍රදේශ හැර සිරුරේ ස□ම ප්‍රදේශයකම කාය දශක කලාප පිහිටයි.

ස්ත්‍රී හෝ පුරුෂ බව භාව දශක කලාප මගින් තීරණය වේ. නපුංසක සත්වයිනට භාව දශක කලාප නොපිහිටයි. ඔවුන්ගේ ඉපදීම කලාතුරකින් සිදු වේ.

සත්ව කොට්ඨාශ

විශ්වයේ බිහි වන සත්වයින් හතර අකාරයකට උත්පත්තිය ලබන අතර ඔවුන් භූමි 31 ක උක්පත්තිය ලබයි.
ජලාබුජ (womb-borne) - ගර්භාෂය ඇසුරෙන් උත්පත්තිය ලබයි.(මිනිස් හා ක්ෂීරපායී සත්වයින්)
අණ්ඩජ (egg-borne) - බිත්තර තුලින් උත්පත්තිය ලබයි.(කුරුල්ලන් ආදී සත්වයින්)
සංසේදජ (moisture-borne) - තෙතමනය සහිත පරිසරයක් තුලින් උත්පත්තිය ලබයි.(කුණු මස්වල ඇතිවන පණුවන් ආදිය)
ඕපපාතික (spontaneous-borne) - කර්මානුරුපව ක්ෂණිකව බිහිවන සත්වයින් (බ්‍රහ්ම, දේව, ප්‍රේත හා නිරී සත්වයින්). උදාහරණයක් ලෙස යම් වස්තුවක් කන්නාඩියක් ඉදිරිපිටදී ක්ෂණිකව ඇතිවන එහි ඡායාව ලෙස මෙම සත්වයින් බිහි වේ.

සත්වයින් උත්පත්ති ලබන භූමි 31

අපය භූමි 4 - නරකය, තිරිසන් යෝනිය, ප්‍රේත විෂය හ අසුර නිකාය. මේ සත්වයින්ට පංච ස්කන්ධයම පිහිටයි.

කාම සුගති භූමි 7 - මනුෂ්‍ය භූමිය හා දිව්‍ය ලෝක සය. මේ සත්වයින්ට පංච ස්කන්ධයම පිහිටයි.

රූපාවච□ භූමි 16 - සිත හා කය සහිත බ්‍රහ්ම භූමි 15 කි. කය පමණක් සහිත අසඥ සත්වයින් සහිත බ්‍රහ්ම භූමි 1 යි. කය පමණක් ඇති හෙයින් මෙය ඒකවෝකාරා භූමියක් ලෙස හදුන්වයි

අරූපාවච□ භූමි 4 - සිත පමණක් මේ භූමියේ ඇති බ්‍රහ්ම සත්වයින් සතුව පවතී. මේ සත්වයින් හට පංච ඉන්ද්‍රියයන් පිහිටා නැත. නාමස්කන්ධ පමණක් ඇති හෙයින් මෙය චතුවෝකාරා භූමිය ලෙස හඳුන්වයි.

සිත හා කය සහිත සත්වයින් සහිත භූමි **පංචවෝකා□ා** භූමි ලෙස හඳුන්වයි.
කය පමණක් සහිත අසඥ භූමි **ඒකවෝකා□ා** භූමි වේ.
සිත පමණක් සහිත අරූපාවචර භූමි **චතුවෝකා□ා** භූමි වේ.

රූප උපදවන හේතු සත□කි

කර්මජ රූප - කුසල හා අකුසල චේතනා මුලිකව ප්‍රතිසන්ධියේ පටන් ක්ෂණයක් පාසාම රූප උපදවන්නේය. එම රූප කර්මජ රූප වේ. කර්මජ රූප ඉපදීම නවතින්නේ මරණයට ලං වූ විටය.
චිත්තජ රූප - සිත මුලික වී ඇතිවන රූප. සිරුරේ චලනයන්, කතා කිරීම් ආදිය සිත මුල් වී සිදු කෙරේ. සිතේ සැහැල්ලු බවක් ඇතිවන විට වායෝ ධාතුව අධික රූප නිපදවයි. තරහක් ඇති විට තේජෝ ධාතුව අධික රූප උපදවයි. අලස බව ඇති විට පඨවි ධාතුව අධික රූප උපදවයි. උදාහරණයක් ලෙස ඉඳගෙන සිටින විට ඇතිවන අලස සිත භවාංග ගතව නින්ද

ඇතිවීම සමග හිස කඩා වැටේ.

සෘතුජ රූප - තේජෝ ධාතුවේ ක්‍රියාකාරීත්වයෙන් සෘතුජ රූප උපදවයි. කාර්ම, චිත්ත, ආහාර නිපදවන රූප ස්ථිතියට පැමිණි කල්හි ඒවායින් සෘතුජ රූප උපදවයි.

ආහාරජ රූප - කෑම් බීම් ආදියෙහි ඇත්තා වූ ඕජා ආදි ආහාර ශරිර ගතව ස්ථිතියට පැමිණි කල්හි එයින් ආහාර රූප උපදවයි.

කර්මජ රූප කලාප නමය								
චක්ඛු දශක කලාප	**සෝත දශක කලාප**	**ඝාන දශක කලාප**	**ජිව්හා දශක කලාප**	**කාය දශක කලාප**	**වස්තු දශක කලාප**	**ස්ත්‍රී භාව දශක කලාප**	**පුම්භාව භාව දශක කලාප**	**ජිවිත නවක කලාප**
1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා 9. ජිවිත රූපය 10. චක්ඛු ප්‍රසාදය	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා 9. ජිවිත රූපය 10.සෝත ප්‍රසාදය	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා 9. ජිවිත රූපය 10. ඝාන ප්‍රසාදය	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා 9. ජිවිත රූපය 10. ජිව්හා ප්‍රසාදය	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා 9. ජිවිත රූපය 10. කාය ප්‍රසාදය	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා 9. ජිවිත රූපය 10. වස්තු ප්‍රසාදය	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා 9. ජිවිත රූපය 10. ස්ත්‍රී භාව රූපය	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා 9. ජිවිත රූපය 10 පුරුෂ භාව රූපය	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා 9. ජිවිත රූපය

<u>සටහන:</u>

කර්මජ රූප විස්තර සඳහා රූප දශක කලාප පිලිබඳ සටහන බලන්න.

චිත්තජ රූප කලාප සය					
ශුද්ධාෂ්ටක	**කායවිඥප්ති නවක කලාප**	**වචිවිඥප්ති දශක කලාප**	**ලහුතාදේකාදශක කලාප**	**කායවිඥප්ති ලහුතාදී ද්වාදසක කලාප**	**වචිවිඥප්ති සද්ද ලහුතාදී තේරසක කලාප**
1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා (ආහාර)	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා (ආහාර) 9.කායවිඥප්ති	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා (ආහාර) 9. වචිවිඥප්ති 10. සද්ද	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා (ආහාර) 9. ලහුතා 10. මුදුතා 11. කම්මඤ්ඤතා	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා (ආහාර) 9. කායවිඥප්ති 10. ලහුතා 11. මුදුතා 12.කම්මඤ්ඤතා	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා (ආහාර) 9 වචිවිඥප්ති 10. සද්ද 11. ලහුතා 12.. මුදුතා 13. කම්මඤ්ඤතා

චිත්තජ රූප කලාප සඳහා සටහන

කායවිඥාප්ති නවක කලාප

සිත ක්‍රියාත්මක වීමෙන් ඊට අනුරූපව නිපදවෙන වායෝ ධාතුව මගින් රූප කලාප සඳහා අවශ්‍ය චලනයන් ලබා දේ. උදාහරණ ලෙස සිටගෙන සිටීම, ඉදගෙන සිටීම, අතපය සෙලවීම, පාදය චලනය කිරීමෙන් ඇවිදීම.

වචීවිඥාප්තිදශක කලාප

කායවිඥාප්ති රූප මගින් තොල්, දිව හා උගුර, කතාවට අනුරූප වචන සඳහා පිළියෙළ කරන අතර වචීවිඥාප්තිදශක කලාප මගින් වචන සඳහා අවශ්‍ය වායෝ ධාතුව පිළියෙළ කර දී සද්දය නිපදවයි.

ලහුතාදේකාදශක කලාප

ප්‍රීති සහගත සිතුවිලි මගින් වායෝ ධාතුව අධික රූප කලාප එනම් ලහුතාදේකාදශක කලාප නිපදවා සිරුර සැහැල්ලුවට පත් කරනු ලබයි. එහෙත් කම්මැලි සහගත අසහනකාරී නොසන්සුන් සිතුවිලි මගින් පඨවි ධාතුව අධික රූප කලාප නිපදවා සිරුරට අධික බර ස්වභාවයක් ඇති කරයි. නිදිමත අලස බව ඇති වූ විට හිස කඩා වැටෙන්නේ මේ නිසාය. තවද සිතේ අධික තරහ සිතුවිලි ජනිත වූ විට තේජෝ ධාතුව අධික රූප කලාප ඇතිවෙන අතර මුහුණ කළු වීම, සිරුර වෙව්ලීම වැනි සහල්ලු බවට ප්‍රතිවිරුද්ධ ස්වභාවයන් ඇති කරන අතර එය සිරුරේ නිරෝගී බාවයට හානි දායක වේ.

කායවිඥාප්ති ලහුතාදී ද්වාදසක කලාප

ඉහත සඳහන් කළ පරිදි සිතේ සැහැල්ලු බව තුළින් නිපදවෙන වායෝ ධාතුව අධික රූප කලාප සිරුර සැහැල්ලු කරන බැවින් අවශ්‍ය ආකාරයට සිරුර හසුරුවා කටයුතු කර ගැනීමේ හැකියාව ඇති වේ.

වචීවිඥාප්ත සද්ද ලහුතාදී තේ සක කලාප

ආදර, කරුණා සහගත වදන් අනුසාරයෙන් වා තලය තුල නිපදවෙන මිහිරි ශබ්දයන් මේ කාණ්ඩයට අයත් වේ. නපුරු, පරුෂ, කුරිරු වදන් මීට ප්‍රතිවිරුද්ධ වේ.

සෘතුජ රූප කලාප			
ශුද්ධාෂ්ටක	ශබ්ද නවක කලාප	ලහුතාදේකාදශක කලාප	ශබ්දලහුතදි ද්වාදෂක කලාප
1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා (ආහාර)	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා (ආහාර) 9. සද්ද	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා (ආහාර) 9. ලහුතා 10. මුදුතා 11.කම්මඤ්ඤතා	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා (ආහාර) 9. සද්ද 10. ලහුතා 11. මුදුතා 12. කම්මඤ්ඤතා

ආහා□ජ රූප කලාප	
ශුද්ධාෂ්ටක	**ලහුතාදේකාදශක කලාප**
1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා (ආහාර)	1. පඨවි 2. ආපෝ 3. තේජෝ 4. වායෝ 5. වර්ණ 6. ගන්ධ 7. රස 8. ඕජා (ආහාර) 9. ලහුතා 10. මුදුතා 11. කම්මඤ්ඤතා

ලහුතා, මුදුතා, කම්මතාඤ්ඤතා යන විකාර රූප තුන හොඳ සෘතු, චිත්ත, ආහාර යන හේතු තුනෙන්ම හට ගන්නේය. සෘතුව නරක වූ කල්හි හට ගන්නා සෘතු රූපයන්හිද, ලෝබ, දෝස□දී සිතුවිලි වලින් සිත නරක වූ කල්හි හට ගන්නා චිත්තජ රූප වලද, නොමනා ආහාරයෙන් ගන්නා ආහාර රූපවලද ලහුතා දි රූප නොලැබේ. ලහුතා දි රූප කලාප නැති කල්හි සිරුර බරව, තදව ක්‍රියා කරයි. සිරුර සැහැල්ලු නොවේ.

නාම රූප පැවැත්මට අවශ්‍ය ආහා□

ප්‍රතිසන්ධියේදී නාම රූප පැවැත්මට අවශ්‍ය ආහාර වර්ග හතරකි. මෙම ආහාර ලැබීමෙන් සසර ගමන දිගු කරයි.

1. **කබලිංකා□ ආහා□**
   අනුභව කරන ආහාරවල ඕජාව එනම් පෝෂණ කොටස් සිරුරේ ආහාරාජ රූප ඇතිකරයි. රූප කොටස්වල පැවැත්මට කබලිංකාර ආහාර නිරන්තරයෙන් අවශ්‍ය වේ.
2. **විඤ්ඤාණ ආහා□**
   විඤ්ඤාණය යනු සිතයි.
3. **ඵස්ස ආහා□**
   විඤ්ඤාණය අරමුණු හා එක්වීමෙන් සිතේ ඇතිවන ඇතිවන චයිතසික.
4. **මනෝසන්චේතනා ආහා□**
   විඤ්ඤාණය අරමුණු හා එක්වී අරමුණ හදුනා ගැනීමත් සමග ඇතිවන චේතනා.

ප්‍රතිසන්ධි චිත්තය සමග ඇතිවන රූප කලාප

රූප දශක කලාප		සත්ව කොට්ඨාශ				
		ජලාබුජ	අණ්ඩජ	සංසේදජ	ඕපපාතික	
					රූප	අරූප
1	චක්ඛු දශක කලාප			X	X	රූප දශක කලාප නොපිහිටයි. සිත පමණක් ඇත
2	සෝත දශක කලාප			X	X	
3	ඝාන දශක කලාප			X	X	
4	ජිව්හා දශක කලාප			X	X	
5	කාය දශක කලාප	X	X	X	X	
6	වස්තු දශක කලාප	X	X	X	X	
7	භාව දශක කලාප	X	X	X	X	

ජලාබුජ හා අන්ඩජ සත්වයින්ගේ උත්පත්තිය

1. ජනක කර්මය අනුසාරයෙන් ඇතිවන ප්‍රතිසන්ධි චිත්තය සමග කර්මජ රූප ලෙස කාය, වස්තු, භාව දශක කලාප ලැබේ. චක්ඛු, සෝත, ඝාන, ජිව්හා දශක කලාප ප්‍රවෘති කාලයේදී (ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයෙන් පසුව ඇතිවන කාලය) පහල වේ.
2. සමහර සත්වයින්ට ප්‍රතිසන්ධියේදී භාව දශක කලාප නොලැබේ. ඔවුනට චක්ඛු, සෝත, ඝාන, ජිව්හා දශක කලාප ප්‍රවෘති කාලයේදී (ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයෙන් පසුව ඇතිවන කාලය) පහල වේ.
3. මනුෂයනට චක්ඛු, සෝත, ඝාන, ජිව්හා දශක කලාප පහල වන්නේ ප්‍රතිසන්ධියෙන් 11 වන සතියේ අවසාන දිනයේදීය
4. ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයේදී කර්මජ රූප පහළ වෙති. දෙවන සිතේ උත්පදක්ෂණයේ සිට චිත්තජ රූප පහළ වේ.
5. ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයේ ස්ථිති කාලයෙහි සිට සෘතුජ රූප කලාප පහල වේ.
6. ඕජාව ශරීරයේ පැතිරීමේ පටන් ආහාරාජ රූප පහල වේ.
7. ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයේදී ඇතිවන රූප කලාපයෝ කළලය ලෙස හදුන්වයි. එහි ප්‍රමාණය සිහින් ලෝමයක් පිරිසිදු තල තෙලෙහි ලා ගත් කල්හි ඇතිවන තෙල් බින්දුව වැනිය. කළලය සතියක් පවතී.
8. දෙවන සතියේදී එය පෙන පිඩක් වැනි (අබ්බුදය) බවට පත් වේ.
9. තෙවන සතියේදී එය පේෂියක් බවට පත්වේ.
10. හතර වන සතියේදී එය කිකිලියකගේ බිත්තරයක් හැඩය ගනී.
11. පස්වන සතියේදී එම ඝනහෙහි හිස හටගන්නා තැන එක බුබුලක්ද, අත් හටගන්නා තැන බුබුළු දෙකක්ද, පාද හටගන්නා තැන බුබුළු දෙකක්ද ඇති වේ. ඒ බුබුළු ක්‍රමයෙන් වැඩි ඇස්, කන්, කෙස්, ලොම් ආදිය පහල වේ.
12. මිනිසුන්ට ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයේ සිට දින 77 ට පසුව චක්ඛු දශක කලාප, සෝත දශක කලාප, ඝාන දශක කලාප හා ජිව්හා දශක කලාප ඇති වේ.

13. ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයේදී දුන් කර්මයන්ගේ දුබල කමින් ඇතැම් ඉන්ද්‍රියයන් නොලැබීම සිදුවේ.
14. චක්ඛු දශකය නොලබුවෝ අන්ධයෝය. සෝත දශකය නොලබුවෝ බිහිරෝය.

සන්සේදජ සත්වයින්ගේ උත්පත්තිය

1. ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයේදී චක්ඛු, සෝත, ඝාන, ජිව්හා, කාය, වස්තු, භාව යන කර්මජ රූප දශක කලාප 7 ලැබේ.
2. ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයෙන් පසු චිත්තජ, සෘතුජ හා ආහාර රූප කලාප ක්‍රමයෙන් වඩේ.
3. චක්ඛු, සෝත, ඝාන, භාව දශකයන් දුර්ගති අහේතුක හා සුගති අහේතුක සන්සේදජයන්ට නොලැබී යන්නේය.
4. සන්සේදජයන් ඉපිද ක්‍රමයෙන් වැඩේ.

ඕපපාතික සත්වයින්ගේ උත්පත්තිය

1. ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයේදී චක්ඛු, සෝත, ඝාන, ජිව්හා, කාය, වස්තු, භාව යන කර්මජ රූප දශක කලාප 7 ලැබේ.
2. සුගතියේ ඕපපතිකයනට දශක හානියක් නැත.
3. ඕපපතිකයන් සම්පූර්ණ සිරුර ඇතිවම උපදී. වැඩීමක් නැත.
4. අරූප ලෝකවල ඕපපතිකයනට රූප කලාප පිහිටන්නේ නැත.

නාම රූප පිලිබඳ ලබා ගත් මේ දැනුම පටිච්ච සමුප්පාද ධර්ම අවබෝධය සඳහා උපකාරී වන්නේය. එමෙන්ම පරමාර්ථ ධර්ම පාදකව ඇති කරගන්න යෝනිසෝ මනසිකාරය (නිවැරදි සිතුවිලි) ආධාර කරගෙන විපස්සනා භාවනාව දියුණු කරගත් හැකැ. මේ තුලින් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම පිලිබඳ නිවැරැදී අවබෝධයක් සිතට තුල වර්ධනය කර ඒ තුලින් තම තමන්ගේ තණ්හා සිතුවිලි නිරුද්ධ භාවයට පත් කර ගැනීමට හැකි වේවා !!!

මුලාශ්‍ර ග්‍රන්ථ

1. අභිධර්ම මාර්ගය - රේරුකානේ චන්දවිමල මහනාහිමි
2. පටිච්ච සමුප්පාද විවරණය - රේරුකානේ චන්දවිමල මහනාහිමි
3. අභිධර්මයේ මුලික කරුණු - රේරුකානේ චන්දවිමල මහනාහිමි
4. කෙලෙස් එක්දහස් පන්සීය - රේරුකානේ චන්දවිමල මහනාහිමි
5. A Manual of Abhidhamma – Naarada Mahaa Thera